

א-ל אדון

The פיוט of א-ל אדון, like the פיוט of הכל יודוך is a simple פיוט. But unlike the פיוט of הכל יודוך, an attempt was made to elevate the literary sophistication of the פיוט of א-ל אדון during the era of the מחזור ויטרי. In the מחזור ויטרי we find two additional versions of the פיוט. The two versions consist of longer lines and of lines that rhyme. On page 123 of the book: השבת בבית, מאסף לעניני חינוך והוראה חלק ה'-שבת, in an article entitled: הכנסת, Professor Joseph Heinemann notes the significance of those two modifications: היינמן-בא במקום הפיוט האלפביתי הקצר: 'א-ל ברוך גדול דעה... הפיוט המורחב: 'א-ל אדון על כל המעשים ברוך ומבורך כפי כל נשמה גדלו וטובו מלא עולם דעת ותבונה סובבים אותו... שבו משמשת כל מלה שבפיוט הקצר הנ"ל פתיחה לטור שלם. גם בצורתו זו המורחבת עדיין ניכרים בפיוט זה סימניו של הפיוט הקדום, ובין השאר: היעדר חריזה. ואכן מוצאים אנו שבימי הביניים, כאשר נתרגלו כבר לפיוטים מחורזים בדרך כלל, ראו פגם בכך, שב'א-ל אדון' חסרה החריזה ועיבדו את הפיוט שוב עיבודים נוספים, כדי להוסיף לו חרוזים.

Translation: On Shabbos, in place of the short alphabetical acrostic: Kail Baruch Gedol Da'Ab... comes the lengthier Piyutt of Kail Adon... in which every word in the shorter Piyutt opens one of the lines of the longer Piyutt. Nevertheless even in this longer version of the Piyutt, we find signs that it represents an early form of Piyutt: i.e it fails to include any lines that rhyme. We then find that in the Middle Ages, a period in which the Jewish community became accustomed to reciting Piyuttim that contained lines that rhymed, they viewed the Piyutt of Kail Adon as being deficient in that respect and reworked the Piyutt in order to add to it lines with words that rhyme.

The following represent the two additional versions of the פיוט of א-ל אדון. In the first version, the two halves of each line end with words that rhyme:

[א-ל] אדון על כל המעשים, אמר ויהי צוה ונעשים¹,

G-d, Lord of all creation; He spoke, He commanded and it was done;

ברוחו נשבה נפוחים להנשימה, ברוך ומבורך כפי כל נשמה.

With His spirit He infused life; The Blessed, is blessed by every soul;

גדלו וטובו מלא עולם, גיהץ שני פנסים להבהיק ביהולם,

His greatness and goodness fill the world; He polished two lanterns so well in order to have them shine like diamonds;

1. The second part of this line is based on the verse:

תהלים פרק לג-ט) כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמד:

For He spoke, and it was done; He commanded, and it stood fast.

דולקי אש ומים התויך בתבונתו, דעת ותבונה טובים אותו.

Sources of fire and water He molded through thought; Knowledge and wisdom surround Him;

המתגאה על חיות הקדש, הוא נאה על ארבעה גאים נאדר בקדש.

Exalted above the holy Hayos; He is greater than the four wonders², majestic in holiness;

והחיות רצוא ושוב³ כאש להבה, ונהדר בכבוד על כס המרכבה.

The Hayos go back and forth like a fire that is out of control; Adorned in glory on the seat of the Chariot;

זכות ומישור לפני כסאו, זרעתיו סובלות עולם ומלואו,

Merit and right are before His throne; His arms carry the weight of the world and what is in it;

חבתו יושט בפלוש הודו, חסד ורחמים לפני כסא כבודו,

His love He extends with a glorious openness; Kindness and compassion before His glory;

טובים מאורות שכרא א-להינו, טוב מאור שבעה ימים⁴ לעורדנו,

Good are the radiant stars our G-d created; Better than the special light of the seven days of creation He provides us.

יצר בצדק ומשפט עולם בלי לשכל, יצרם בדעת בבינה ובהשכל.

Without having to think about it, He created the world with justice and fairness; He formed them with knowledge, understanding and deliberation;

2. Based on the following מדרש:

אוצר המדרשים (אייזנשטיין) חופת אליהו - ארבעה גאים נבראו בעולם וכלם נטלו מלכות וגדולה והם קבועין בכסא הכבוד: ארי ונשר ושור ואדם, שנאמר ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן (יחזקאל א'). ולכל אחת מד' חיות שבכסא, פני אדם בצורת יעקב ע"ה, שאם יחטאו ישראל יביט הקב"ה בצורתו ומרחם עליהם. פני אריה כנגד משיח בן דוד שהוא משבט יהודה שנאמר בו גור אריה יהודה, ואם יחטאו ישראל ישאג כאריה ומיד מרחם עליהם. פני שור כנגד משיח בן יוסף שכתוב בו בכור שורו הדר לו, ואם יחטאו ישראל גועה כשור ומיד מרחם עליהם. פני נשר כנגד אליהו שטם העולם בארבע מיסות, ואם יחטא ישראל הוא שם לפני הקב"ה ומצפצף כנשר ומיד מרחם עליהם. ומשיב ליעקב אל תירא עבדי יעקב, ומשיב למשיח בן אפרים מה אעשה לך אפרים, ומשיב למשיח בן דוד מה אעשה לך יהודה, ומשיב לישראל הנה אנכי שולח לכם את אליהו.]

Translation: Four natural wonders were created in the world and the image of each is embedded in the heavenly throne; i.e. lion, eagle, bull and man as it is written (Yechezkel 1): and the image of their faces, the face of man and the face of the lion on the right half, the face of the bull on the left side and the face of the eagle. [All four images are moulded into the Heavenly throne. The face of man is represented by the face of Yaakov Aveinu. Should the Jews sin, G-d will glance at the face of Yaakov and forgive the Jewish people. The face of the lion is represented by the face of Moshiach Ben Dovid who is from the tribe of Yehudah, as it is written: Yehuda is a lion's whelp. Should the Jews sin, Yehudah will cry out like a lion and G-d will immediately show compassion on the Jewish People. The image of the bull is represented by the face of Moshiach Ben Yosef as it is written: the firstling of his herd, grandeur is His. Should the Jews sin, he will cry out like a bull and G-d will immediately forgive the Jewish People. The image of the eagle is represented by the face of Eliyahu Ha'Navi who flies throughout the corners of the world four times each day. Should the Jews sin, he comes before G-d and tweets like an eagle and G-d will immediately forgive the Jewish People. G-d responds to Yaakov: Do no fear my servant, Yaakov; to Moshiach be Ephraim: What shall I do to you Ephraim; to Moshiach Ben Dovid: What shall I do to you Yehudah and to the Jewish People, He responds: Note, I send Eliyahu for you.]

3. יחזקאל פרק א- (יד) וְהַחַיּוֹת רָצוּא וְשׁוּב כְּמִרְאֵה הַבְּרָק:

And the living creatures ran and returned like the appearance of a flash of lightning.

4. אור המאיר שמות פרשת פקודי-ולזה אנו מתפללים ושואלים מאתו לפקוח עינים עורות, והאר עינינו בתורתך, שהקדוש ברוך הוא יפקח עינינו לראות את האור הגנוז בתורה מאור שבעת ימים הקדמונים כנ"ל.

Translation: For this we pray and ask from G-d that he open the eyes of the blind and light up our eyes with His Torah. That G-d should open our eyes to be able to see the light that was hidden within the Torah that represents the light of the first days of creation.

להבין את התפלה

כה וגבורה נתן בהם, כאור היוצא מבין החרסים⁵ ליהט מאוריהם,

He gave them strength and might; Like the light that is emitted from between the earthen pieces during the process of smelting gold He lit the heavenly luminaries;

לשבים אליו פושט יד לקבל, להיות מושלים בקרב תבל.

To those who repent, G-d extends a hand of acceptance; To rule throughout the world;

מלאים זיו ומפיקים נוגה, מתקצים ובאים בהגיון והנה.

Full of splendor, radiating light; The heavenly luminaries come and go in an orderly manner;

נבונים בלחשם ומזיעים במהללם, נאה זיום בכל העולם.

Wise in their silence and warm in their praise; Beautiful is their splendor throughout the world;

שמחים בצאתם וששים בבואם, סודרים לשונם הננו בקראם.

Glad as they go forth, joyous as they return; They organize their words and they immediately come upon being called;

עתים חשות ועתים ממללות⁶ בשש כנפיהם, עושים באימה רצון קוניהם.

Sometimes they are quiet and sometimes they speak with their six wings; They fulfill with awe their Creator's will;

פאר וכבוד נותנים לשמו, פוצחים שבחו בעילום לרוממו,

Glory and honor they give to His name; They utter His praise anonymously to glorify Him;

צגים באימה ומזומנים בשרותו, צהלה ורנה, לזכר מלכותו.

They walk in fear and are ready to serve Him; Jubilation and song at the mention of His majesty;

קרא לשמש ויזרח אור, קרנו להרים מכל מאורי אור,

He called the sun into being and it shone with light; Its rays were embellished so that it could radiate stronger than any other celestial being;

רוחמה כריחם ולא כהלשין⁷, ראה והתקין צורת הלבנה.

5. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יג עמוד ב–(יחזקאל א') והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק. מאי רצוא ושוב? אמר רב יהודה: כאור היוצא מפי הכבשן. מאי כמראה הבזק? אמר רבי יוסי בר חנינא: כאור היוצא מבין החרסים.

Translation: And the living creatures ran and returned as the appearance of a flash of lightning. What is the meaning of 'ran and returned'? — Rab Judah said: Like the flame that goes forth from the mouth of a furnace. What is the meaning of 'as the appearance of a flash of lightning'? — R. Jose b. Hanina said: Like the flame that goes forth from between the potsherds.

6. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יג עמוד ב'– היות אש ממללות. במתניתא תנא: עתים חשות עתים ממללות. בשעה שהדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא – חשות, ובשעה שאין הדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא – ממללות.

Translation: Living creatures speaking fire. In a Baraita it is taught: [Hashmal means], At times they are silent, at times they speak. When the utterance goes forth from the mouth of the Holy One, blessed be He, they are silent, and when the utterance goes not forth from the mouth of the Holy One, blessed be He, they speak.

7. מדרש אנדה (בובר) בראשית פרק א–[טז] ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים. כיון שהלשינה הלבנה על החמה מיעטה הקב"ה, ומה אמרה? רבנו של עולם אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה הואיל [שכן], לכי ומעטי את עצמך, והקב"ה, יתרומם שמו, ניהם על זה ואמר לישראל הביאו לפני קרבן שמיעטתי לכם את הירח, ופירשו לפני כמו עלי, לפי שאני ארך אפים, והיה לי להאריך אפי עליה, לפיכך נאמר בקרבן ראש חדש ושעיר עזים אחד לחטאת לה', (במדבר כה, טו) כלומר כי חטאת היו לפניו על שמיעט הלבנה והיא גרמה לעצמה:

Translation: After the Moon spoke poorly of the sun, G-d reduced the size of the Moon. What did the Moon say to cause that punishment? G-d, is it possible for two kings to share one crown. G-d said: since you are correct, I order you to reduce your size. G-d, may His name be exalted, felt sorry that He reduced the size of the Moon. G-d then told the Jewish People to bring a sacrifice to mark His sorrow for having reduced the size of the Moon. Our Sages interpreted the word: Liphnanei (before me) as: Aly (on My account) because I am the compassionate One. I should have controlled My anger. That is why it is written concerning the Rosh Chodesh sacrifice: and one Sa'ir as a sin offering for G-d (Bamidbar 28, 15). In other words. G-d was

G-d treated the Moon with compassion and not as a turncoat; He looked and fashioned the form of the moon.

שבה נותנים לו כל צבא מרום, שפרירים⁸ ומשוררים לא-ל אדיר ירון,

All the hosts on high give Him praise; Those who heap praise, those who sing to the glorious G-d they will sing

תהלות יצהצחו קהלות עם קדש, תפארת וגדלה שרפים ואופנים וחיות הקדש.

Words of praise the communities of the Holy people will precisely say; Glory and greatness from the mouths of the Seraphim, Ophanim and the holy Chayos.

In the second version of the א-ל אדון of פיוט that is presented in the מהזור ויטרי, each line contains two sections with each section ending with words that rhyme:

א-ל אדון/ אמתו צנה וכדון/ על כל החוסים/ ועל כל המעשים:

G-d, Lord, His truth is His weapon and shield; For all those who take refuge and for all His creations;

ברוך ומבורך/ מפי צב-אות ערך/ בשחק ובאדמה/ בפי כל נשמה:

The Blessed, is blessed, in the mouths of His army it is set forth; In the skies and on earth in the mouths of all His creations;

גדלו וטובו/ גוזר בניבו/ ליצורים כלם/ מלא עולם:

His greatness and goodness He decrees through His words; For all creations who fill the world;

דעת ותבונה/ ותושיה נכונה/ ונלאים מחזותו/ סובבים אותו:

Knowledge and wisdom and higher learning; We are overwhelmed from the drama that surrounds Him;

המתגאה/ על כנף רוח ידאה/ השם מראות/ [וחיות] הקדש:

Exalted on the wings of the wind He flies; His name in a vision above the holy Hayos;

ונהדר בכבוד/ ומה נאה לעבוד/ נערץ בחבה/ בכס המרכבה

Glorious in honor How wonderful to serve Him; Sanctified in love in the seat of the chariot;

זכות ומישור/ זה לזה ישור/ דגל צבאו/ לפני כסאו:

Merit and even handedness, that is what each one sings; The symbol of His army, in front of His seat;

חסד ורחמים/ וצדק תמים/ הכל יעידו/ לפני כבודו:

Compassion and charity, true justice; That is what all will testify to in front of His Honor.

טובים מאורות/ וכוכבים [ומזרות]/ ומאור גרנו שברא א-להנו:

Good are the luminaries and the stars and the constellations; And the light of our candle (the Torah?) that our G-d created;

[יצרם] בדעה/ ובנבורה מודעה/ א-ל עולמו מכלכל/ בבינה ובהשכל:

He created them with intelligence and with might it became known; G-d provides food for His world with intelligence and knowledge.

כה וגבורה/ הוד ונהורא/ העניק להם/ נתן בהם:

responsible to bring a sin offering on account of having reduced the size of the Moon even though the Moon brought the punishment upon itself.

8. בראשית פרק מט – (כא) נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר:

It would appear that the root of the word: שופר is the word: שפר; to say nice things. In other words, the word שופר is defined as an instrument that emits pleasant sounds.

להבין את התפלה

Strength and might, glory and light; He supported them, gave to them;

להיות מושלים/ יורדים ועולים/ להשמיע בנבל/ בקרב תבל:

To rule, rising and setting; To sound with a harp, in the middle of the world.

מלאים זיו/ ומלתו לא שניו/ סובבים במחונה/ ומפיקים נוגה:

Full of splendor, its orbit is not yearly; They circle calmly and radiate light;

נאה זיום/ בכל הארץ קום/ זוהר חילם/ בכל העולם:

Beautiful is their splendor, throughout the world they are seen; Brightness is their strength, throughout the world;

שמחים בצאתם/ ובמרוצתם/ מתעלסים בשיאם/ ששים בבואם:

Glad as they go forth, as they rush; Happy in their steps, joyous in their arrival;

עושים באימה/ עש כסיל וכימה/ שמש וסהר שניהם/ רצון קוניהם:

They fulfill with awe, the constellations of Bear, Orion and the Pleiades; The sun and moon each, the will of their Owner.

פאר וכבוד/ ובמצותו לעבוד/ עז עמו/ נותנים לשמו:

Glory and honor, to fulfill His command; The strength of His people, they lend to His name;

צהלה ורנה/ יעלו ברננה/ ליקר גדולתו/ לזכר מלכותו:

Jubilation and song, they rise with joy; For the glory of His greatness, at the mention of His majesty;

קרא לשמש/ ממקומו לא ימש/ ויאמר א-ל נאור/ ויזרח אור:

He called to the sun, from its place it shall not leave; And G-d said to emit light and it emitted light.

ראה והתקיץ/ בגלליו להשקיץ/ עדות נאמנה/ צורת הלבנה:

He looked and fashioned the moon, because of it to water; True evidence of the shape of the moon.

שבה יתנו לו/ להבות חילו/ בצפון ודרום/ כל צבא מרום:

Praise they will give Him, through the flames of His army; From north to south, all of the heavenly bodies;

תפארת וגדולה/ בקול רם בהמולה⁹/ תת לו שרפי קדש/ עם אופני הקדש:

Glory and greatness with a loud voice, with a tumult, the holy Seraphim will perform with the Holy Ophanim.

One line in the **ראה והתקיץ צורת הלבנה** deserves special attention; i.e. **ראה והתקיץ צורת הלבנה**.

Some substitute the word: **והקטיץ**, to make smaller, for the word: **והתקיץ**, to fashion. The reason to include the word **והקטיץ** is found in the **מדרש** quoted in footnote 7. The use of the word: **והתקיץ** is explained by Rabbi Zeligman Baer as follows:

סדר עבודת ישראל—כאשר ראה הקדוש ברוך הוא שיבואו אומות העולם לטעות אחרי השמש לעבדו אז התקיץ צורת הלבנה כדי שימנעו מלטעות בראותם שהם שנים.

Translation: When G-d saw that the nations of the world might err by worshipping the sun, He proceeded to fashion the shape of the moon to be different so that the nations of the world would not err because they would notice that there are two bodies in the sky.

9. ירמיהו פרק יא—(טז) זית רענן יפה פרי תאר קרא ה' שמך לקול המולה גדלה הצית אש עליה ורעו דליותיו:

The Lord called your name, A green olive tree, fair, full of beautiful fruit; with the noise of a great tumult he has kindled fire upon it, and its branches are broken.